

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ

КАФЕДРА КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Психологія мистецтва

Освітній рівень	<u>II (магістерського) рівня вищої освіти / III (освітньо-науковий) рівень</u> (назва рівня вищої освіти)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки / <u>C Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини</u> (шифр і назва галузі знань)
Спеціальність	<u>053 Психологія / С4 Психологія</u> (код й найменування спеціальності)
Освітня програма	Клінічна психологія / Психологія забезпечення ментального здоров'я / Психологія

Розробник: Ірина САВЕЛЬЄВА, доктор філософії в галузі психології, доцент кафедри клінічної психології

Робоча програма затверджена
на засіданні кафедр

клінічної психології та соціальної психології

протокол № 10 від 23 червня 2025 року

Завідувач кафедри
клінічної психології

(підпис)

Ірина ЛИСЕНКО
(ім'я та прізвище)

Завідувач кафедри
соціальної психології

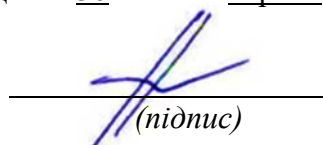
(підпис)

Дар'я ТРОФІМОВА
(ім'я та прізвище)

Розглянуто на засіданні Ради якості вищої освіти

протокол № 5 від 30 червня 2025 року

Голова РЯВО

(підпис)

Наталія ЗАВ'ЯЗКІНА

(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Робоча програма освітнього компонента «Психологія мистецтва» розроблена на основі Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми освітнього компоненту, затвердженої Вченою Радою Київського інституту сучасної психології та психотерапії від 22 лютого 2024 року, протокол №7.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Статус освітнього компонента – вибірковий.
Обсяг освітнього компонента – 3 кредити ЄКТС.
Семестровий контроль – залік

Мета та завдання освітнього компонента

Метою освітнього компонента є засвоєння теоретичних основ психології мистецтва та формування компетентності у питаннях формування, становлення творчих особистостей, аналізу вплив творів мистецтва на аудиторію та розуміння психологічних особливостей творчого процесу.

Завданнями освітнього компонента є:

- 1 Сформувати прикладні уміння щодо застосування знань з психології мистецтва у практичній психологічній діяльності.
- 2 Розвинути здатність аналізувати твори мистецтва з психологічної перспективи.
- 3 Сформувати розуміння психологічних механізмів творчості та художнього сприймання.

Результати навчання здобувачів за освітнім компонентом

-Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

-Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

2. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

№ теми	Назва розділів і тем	Кількість годин					
		Всього	Аудит.	у тому числі			С.р.
				Лекції	Прак.	Прак. Конт.	

1	Психологія мистецтва. Вступ до предмету	11,5	3,5	1,5	2		8
2	Історія становлення та розвитку психології мистецтва на Заході	9,5	1,5	1,5			8
3	Сприймання і розуміння художнього образу	11,5	3,5	1,5		2	8
4	Психологія творчої особистості	12	4	2	2		8
5	Соціальна психологія мистецтва	9	1	1			8
6	Практичні аспекти психології мистецтва	11,5	3,5	1,5		2	8
7	Психологічні аспекти візуальних видів мистецтва	10,5	1,5	1,5			9
8	Психологічні аспекти невізуальних видів мистецтва	12,5	3,5	1,5	2		9
	Залік	2	2		2		
Всього годин		90	24	12	8	4	66

Зміст освітнього компоненту

Тема 1. Психологія мистецтва. Вступ до предмету. Поняття психології мистецтва. Розвиток ідей, започаткованих в надрах філософії. Предмет, види та функції психології мистецтва. Завдання психології мистецтва. Методи психологічного дослідження. *Література [7, 11, 33]*

Тема 2. Історія становлення та розвитку психології мистецтва на Заході. Соціально-психологічна проблематика мистецтва. Естетика середньовіччя. Поширеність різних видів мистецтва в різні епохи. Соціологія мистецтва. Експериментальна естетика. Вчення про фантазію В.Вундта. Теорія відчуття Т.Ліппса. Вплив мистецтва на розвиток психоаналітичної думки. *Література [10,11]*

Тема 3. Сприймання і розуміння художнього образу. Сутність і визначення художнього образу. Основні закономірності сприймання художнього образу. Естетична свідомість як складова художнього мислення. Психологічні механізми та чинники впливу мистецтва на особистість. *Література [2,18,19,31]*

Тема 4. Психологія творчої особистості. Загальна характеристика творчості. Художня діяльність як специфічна форма творчої активності, психологічні особливості творчої особистості. Творче мислення та процеси творчої само актуалізації. Вплив психопатологічних чинників на перебіг і результати творчої діяльності. *Література[6,9,20,24,32]*

Тема 5. Соціальна психологія мистецтва. Культура як контекст існування і розвитку мистецтва. Теоретичні засади художньої комунікації. Роль мистецтва у процесі соціалізації особистості. *Література[16,22,28,30,35]*

Тема 6. Практичні аспекти психології мистецтва. Арт-терапія: сутність поняття та етапи історичного розвитку. Основні форми й методи арт-терапевтичної практики. Механізми психологічного впливу арт-терапії на особистість. Роль особистості терапевта в арт-терапевтичному процесі. Етичні принципи арт-терапевтичної практики. Література[2,8,12,17,33,34]

Тема 7. Психологічні аспекти візуальних видів мистецтва. Психологія образотворчого мистецтва. Психологічні аспекти театрального та кіномистецтва. Психологічні аспекти архітектури. Психологічні особливості сприймання музичного мистецтва. Психологія літературної творчості та читання. Психологічні аспекти дизайну та візуальної культури, сприймання та психологія сучасних медіа-форм мистецтва. Література[3,4,13,14,26,27,29]

Тема 8. Психологічні аспекти невізуальних видів мистецтва. Музична психологія як окремий напрям у межах психології мистецтва. Психологічний вимір художньої літератури. Візуальне мистецтво як форма наративу (оповіді). Література [20,37]

Теми практичних завдань освітнього компоненту

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Практичне завдання 1 до теми 1 «Психологія мистецтва. Вступ до предмету».</p> <p>Методичні рекомендації з виконання практичного завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Детально ознайомитись з лекцією та презентацією до теми. 2. Опрацювати частину присвячену видам мистецтва та його функціям 3. Обрати один з наведеного переліку видів мистецтва або навести приклад іншого виду мистецтва, що не потрапив до переліку. 4. Письмово порозмірковувати над психологічними аспектами даного виду мистецтва, його впливу на аудиторію та які функції може виконувати. <p>Обсяг - 1-2 стр.</p>	2
2	<p>Практичне завдання до теми 4 «Психологія творчої особистості».</p> <p>Методичні рекомендації з виконання практичного завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Детально ознайомитись з лекцією та презентацією до теми «Психологія творчої особистості». 2. Виконати роботу у вигляді презентації в якій відображується психологічний аналіз життєвого шляху митця: письменника, художника, композитора, архітектора, тощо <p><u>Аналіз має включати:</u></p>	2

	Історичну довідку (родина, виховання, оточення, навчання і т.д) Початок творчого шляху, становлення як творчої особистості, чим впізнаваний даний митець, його видатні твори мистецтва. Обсяг 5-8 слайдів	
3	Практичне завдання до тем 3, 7, 8. Методичні рекомендації з виконання практичного завдання: 1. Детально ознайомитись з лекцією та презентацією до теми 3 «Сприймання і розуміння художнього образу», теми 7 «Психологічні аспекти візуальних видів мистецтва» та теми 8 «Психологічні аспекти невізуальних видів мистецтва. 2. Опрацювати рекомендовану літературу. 3. Обрати твір мистецтва за вподобанням (картину, книгу, фільм тощо.) Письмовий аналіз має включати: 1. Особистість автора, його характерологічні риси, розвиток особистості автора, ціннісні орієнтації, його світогляд 2. Аудиторія, до якої звертається автор 3. Які почуття може викликати даний твір мистецтва? 4. Яка, на Ваш погляд, основна ідея (думка) твору? Що хотів донести автор своїй аудиторії? 5. За допомогою яких засобів автор передав основну думку твору? Обсяг - 1-2 стр.	2
	Залік	2
	Всього	8

Теми практичних контактних занять освітнього компоненту

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методичні рекомендації для підготовки до заняття: переглянути фільм Фільм «Осінь соната» (режисер Інґмар Бергман, 1978 р.) та, спираючись на запитання, підготуватися до обговорення. <i>Блоки для розгляду та осмислення фільму як однієї з форм мистецтва:</i> Естетика фільму як мистецтво. Музика як художній і психологічний елемент. Роль акторської гри. Емоційний вплив на глядача. Психологія творчості у фільмі. Символіка у фільмі. Мистецтво як інструмент діалогу. Фільм як терапевтичний досвід. <i>Перелік питань для розгляду психологічних аспектів фільму «Осінь соната»:</i> 1. Як візуальна мова фільму (освітлення, колірна палітра, композиція кадру) сприяє передачі емоцій? 2. Як використання крупних планів допомагає розкрити психологічні стани персонажів? 3. Які психологічні переживання	2

	<p>передають сцени за роялем? 4. Як гра світла і тіні в кадрі відображає внутрішній стан персонажів? 5. Які психологічні теми розкриваються у "Осінній сонаті"? 6. Чи можна вважати фільм спробою художнього аналізу сімейних стосунків? 7. Як фільм впливає на емоційний стан глядача? Які сцени викликають найбільший катарсис? 8. Чи спонукає фільм до рефлексії над власними стосунками та емоціями? 9. Як образ Шарлотти розкриває психологічну ціну творчої самореалізації? 10. Які предмети чи сцени (наприклад, рояль, зламані окуляри) виступають символами? Як вони відображають внутрішні конфлікти персонажів? 11. Як пейзажі та інтер'єри візуально доповнюють емоційну атмосферу? 12. Як через мистецтво (музику, розмови про літературу) персонажі намагаються знайти спільну мову? 13. Чи можна вважати перегляд "Осінньої сонати" терапевтичним досвідом для глядача?</p>	
2	<p>Методичні рекомендації для підготовки до заняття:</p> <p>Питання для підготовки (теоретична частина):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. що таке арт-терапія 2. з якими видами мистецтва пов'язана арт-терапія 3. з чим пов'язаний зростаючий інтерес до арт терапії 4. які теоретичні уявлення лежать в основі арт –терапії 5. які є форми і методи арт-терапії <p>1. Для практичної діяльності: підготуйте, будь ласка, набір для малювання (на Ваш вибір: олівці, фарби, крейду тощо) і папір (формат А4)</p>	2
	Всього	4

Самостійна робота освітнього компонента

№ теми	Завдання на самостійну роботу	Кількість годин
1	<p>Дайте відповіді на питання: Вирішенням яких проблем займається психологія мистецтва? У чому полягає сутність мистецтва та які його основні функції?</p>	8
2	<p>Дайте відповіді на питання: Особливості розвитку психології мистецтва на Заході</p>	8
3	<p>Дайте відповіді на питання: Що таке художній образ та які його особливості Що впливає на художнє сприйняття? Які фактори, механізму впливу? Перерахуйте типи естетичної свідомості</p>	8
4	<p>Дайте відповіді на питання: Дайте визначення понять «творчість», «креативність» У чому полягають особливості творчої особистості? Дайте коротку довідку теорій Дж.Гілфорда, Е.Торренса та Е.Боно Чи впливає психопатологія на творчу діяльність людини?</p>	8
5	<p>Дайте відповіді на питання: Чи впливають культурні цінності на мистецтво та його сприйняття? Дайте опис художньої комунікації</p>	8
6	<p>Дайте відповіді на питання:</p>	8

	Яким чином може впливати на наш психологічний стан заняття мистецтвом? Відповідь обґрунтуйте Які є переваги арт-терапевтичної роботи? Охарактеризуйте методи арт-терапевтичної роботи	
7	Дайте відповіді на питання: Які особливості сприйняття кіномистецтва? Яким чином міська забудова впливає на психічний стан людини?	9
8	Дайте відповіді на питання: Як відбувається сприйняття музичних творів? Які особливості сприйняття творів художньої літератури? Які є критерії естетичної оцінки?	9
	Всього	66

3. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби та обладнання: екранні (електронні презентації, віртуальні зали для відпрацювання практичних навичок), комп'ютерні (комп'ютери, планшети, освітні платформи, електронні бібліотеки).

Програмне забезпечення: системне ПЗ (Операційні системи, драйвери), освітні платформи (LMS) для дистанційного навчання, керування курсами (Zoom).

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Курс буде викладений у формі лекцій (12 год.) та практичних (8 год.), організації самостійної роботи студентів (66 год.). Протягом курсу передбачено проведення контактних практичних занять (4 год.).

Під час викладання дисципліни використовуються наступні методи навчання: словесні (лекція, пояснення, бесіда), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (аналіз кейсів, виконання практичних завдань, симуляції), а також інтерактивні техніки та методики.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання освітнього компоненту є:

Методи поточного контролю: Проводиться з метою оцінювання результатів навчання протягом семестру і включає систематичний моніторинг навчальних досягнень здобувачів. Поточний контроль здійснюється під час

дистанційного навчання в обсязі навчального матеріалу, визначеному для кожного заняття.

- виконання практичних задач;
- участь в контактних практичних зустрічах

Методи підсумкового контролю: проводиться з метою оцінювання результатів навчання наприкінці семестру, відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку, в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Підсумкова робота -есе (вибір з переліку зазначених тем)

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю:

Практичні завдання. Максимальна оцінка за виконання практичного завдання становить 10 бали.

10 балів: повно і відповідно зазначеним методичним рекомендаціям; робота здана без порушення обсягу і термінів.

8 балів: дрібні неточності або порушення терміну здачі.

6 балів: невідповідність методичним рекомендаціям та\або порушення терміну подання роботи більше ніж на 7 діб.

4 бали: значні порушення рекомендацій, обсягу і терміну подання роботи, більше ніж на 14 діб.

2 бали. Виконано <50% завдань або подано відповідь з множинними критичними помилками; комунікація/співпраця майже відсутні.

0 балів. Завдання не виконано.

Оцінка самостійної роботи. Окремої оцінки за самостійну роботу не передбачено.

Контактні практичні зустрічі. Максимальна оцінка за активну участь становить 10 бали.

10 балів: активна участь, відповідно до описаної процедури та тем для обговорення.

8 балів: відповідь, принаймні один раз, під час контактної зустрічі.

6 балів: присутність без участі в робочому процесі.

4 бали: присутність без участі в робочому процесі та порушення співпраці/нетақтовна комунікації.

0 балів. Відсутність.

За умови пропуску контактної зустрічі, має бути виконане письмове завдання, обсягом від 2 до 5 друкованих сторінок. Критерії оцінювання

враховують самостійний пошук, відбір та систематизацію інформації, розкриття питання (проблеми), її аналіз та узагальнення, оформлення.

10 балів: повно і відповідно зазначеним методичним рекомендаціям; робота здана без порушення обсягу і термінів.

8 балів: дрібні неточності або порушення терміну здачі.

6 балів: невідповідність методичним рекомендаціям та\або порушення терміну подання роботи більше ніж на 7 діб.

4 бали: значні порушення рекомендацій, обсягу і терміну подання роботи, більше ніж на 14 діб.

2 бали. Виконано <50% завдань або подано відповідь з множинними критичними помилками; комунікація/співпраця майже відсутні.

0 балів. Завдання не виконано.

Форма підсумкового семестрового контролю:

Підсумкова письмова робота у формі есе. Максимальна сума балів – 50.

Критерії оцінювання:

Критерій оцінювання	Бали за 1 питання	Характеристика
Повнота розкриття питання	10-8	Висвітлення всіх основних аспектів теми, коректне подання змісту, відповідність питанню
Теоретична коректність, термінологія	7-6	Використання наукових понять психології мистецтва, точність визначень, відсутність суттєвих помилок
Логічність і структурованість викладу	5-4	Послідовний, логічно побудований текст, наявність чіткої структури (вступ, основна частина, висновки)
Узагальнення, приклади	3-1	Наявність узагальнень, прикладів з мистецької практики або міждисциплінарних зв'язків
Разом за 1 питання	25	
Разом за 2 питання	50	

Оцінювання окремих видів навчальної роботи

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Кількість балів	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні завдання	10	30
Контактні заняття	10	20
Залік (есе)	50	50
		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Для оцінювання результатів навчання застосовується 100-бальна шкала оцінювання.

Сума балів	Оцінка ECTS	Національна оцінка	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)	
74-81	C	Добре (в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок)	
64-73	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)	
60-63	E	Задовільно (задовольняє мінімальні критерії)	
35-59	FX	Незадовільно (із можливістю повторного складання)	не зараховано
1-34	F	Незадовільно (із обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Підручники:

1. Bornstein, M. H.. Psychology and Its Allied Disciplines: Volume 1: Psychology and the Humanities (Crosscurrents in Contemporary Psychology) (p. 65). Taylor & Francis. Kindle Edition.
2. Дроздова М.А. Психологія мистецтва: навчальний посібник для студентів. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2006, 104 с.

Навчальні посібники:

3. Лімборський І. До глибин людської душі: становлення художнього психологізму в українській літературі // Слово і час. – 1997. - № 9.
4. Шатагіна О. Психологічні аспекти портретного живопису // Мистецтво та освіта. – 1998. - № 4.
5. Нікітін Б. Міська забудова і наш зір // Київ. – 1999. - № 3.
6. Дроздов О.Ю. Дослідження ментальних карт міста у студентів Черніговського педуніверситету // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. – 2005. – Випуск 31. Серія «Психологічні науки». – Т.1.
7. Левчук Л., Оніщенко О. Основи естетики. – Київ, 2000.
8. Клепиков О. І., Кучерявий І.Т. Основи творчої особистості. Київ : Вища школа, 1996, 259 с.
9. Шміт Ф. Мистецтво: його психологія, його стилістика, його еволюція / Вступ. стаття, пер. з рос., комент. та додатки Андрія Пучкова; За заг. ред. Катерини Станіславської. – Київ: Дух і літера, 2023.
10. Самойленко О.І. Психологія мистецтва: сучасні музикознавчі проєкції. Київ : Гельветика, 2020, 236 с.
11. Ільїна Н.М. Психологія творчості та обдарованості // Університетська книга, 2023, 234 с.
12. Побожій С. І. Історія мистецтва : конспект лекцій / укладач С. І. Побожій. – Суми : Сумський державний університет, 2021, 70 с.

13. Abell, W. *The collective dream in art: A psycho-historical theory of culture based on relations between the arts, psychology, and the social sciences*. New York: Schocken Books, 1966. (Originally published, 1957.)
14. Aldine, 1975. Rosand, D. Titian's light as form and symbol. *The Art Bulletin*, 1975, 57, 58–64.
15. Arnheim, R. *Film as art*. Berkeley, CA: University of California Press, 1969. Arnheim, R. *Toward a psychology of art*. Berkeley, CA: University of California Press, 1972.
16. Arnheim, R. *Art and visual perception*. Berkeley, CA: University of California Press, 1974.
17. Arnheim, R. *The dynamics of architectural form*. Berkeley, CA: University of California Press, 1977.
18. Barron, F. *Artists in the making*. New York: Seminar Press, 1972.
19. Billig, O., & Burton-Bradley, B. *The painted message*. Cambridge, MA: Schenkman, 1978.
20. Burt, C. *The psychology of art*. In C. Burt, E. Jones, & W. Moodie, *How the mind works*. London: Allen & Unwin, 1933.
21. Buswell, G. T. *How people look at pictures*. Chicago, IL: University of Chicago Press, 1935.
22. Carothers, T., & Gardner, H. When children's drawings become art: The emergence of aesthetic production and perception. *Developmental Psychology*, 1979, 15, 570–580.
23. Child, I. L. *Aesthetic theories*. In E. C. Carterette & M. P. Friedman (Eds.), *Handbook of perception (Vol. 10): Perceptual ecology*. New York: Academic Press, 1978.
24. Creedy, J. (Ed.). *The social context of art*. London: Tavistock Publications, 1970.
25. Ehrenzweig, A. *The hidden order of art: A study in the psychology of artistic imagination*. Berkeley, CA: University of California Press, 1967.
26. Gross, C. G., & Bornstein, M. H. *Left and right in science and art*. Leonardo,
27. Gibson, J. J. *The perception of the visual world*. Boston, MA: Houghton-Mifflin, 1950.
28. Hogg, J. (Ed.). *Psychology and the visual arts: Selected readings*. Baltimore, MD: Penguin Books, 1969.
29. Hooper, K. *Perceptual aspects of architecture*. In E. C. Carterette & M. P. Friedman (Eds.), *Handbook of perception*
30. Kavolis, V. *Artistic expression: A sociological analysis*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1968.
31. Münsterberg, H. *The film: A psychological study*. New York: Dover, 1970. (Originally published, 1916.)
32. O'Hare, D. (Ed.). *Psychology and the arts*. Atlantic Highlands, NJ: Humanities Press, 1982.
33. Piaget, J. [The mechanisms of perception] (G. N. Seagram, trans.). London: Routledge & Kegan Paul, 1969. (Originally published, 1961.)
34. Plokker, J. R. *Art from the mentally disturbed*. Boston, MA: Little, Brown, 1965
35. Read, H. *Education through art*. New York: Pantheon, n.d.
36. Roe, A. *Painters and painting*. In I. A. Taylor & J. W. Getzels (Eds.), *Perspectives in creativity*. Chicago, IL:
37. Sorokin, P. A. *Social and cultural dynamics (Vol. 1): Fluctuations of forms of art*. New York: Bedminster Press, 1962.
38. Wollheim, R. *Art and its objects: An introduction to aesthetics*. New York: Harper Torchbooks, 1968.
39. Wolfe, T. *The painted word*. New York: Bantam Books, 1976.